

แนวทางการเพิ่มบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก

การย์สิริ อิมโอะฐ์ธนากร^{1*}, ธาณี วรภัทร์¹

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Approaches to Increasing the Role of the Court in Enforcing Prison Sentences

Karnsiri Aeemoatthanakorn^{1*}, Thanee Vorapatr¹

¹Faculty of Law, Rangsit University

* Corresponding author e-mail: k.aeemoatthanakorn@gmail.com

บทคัดย่อ

แนวทางการเพิ่มบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุกนี้ ศึกษาถึงปัญหาของผู้ต้องขังในกระบวนการบังคับโทษของกรมราชทัณฑ์จากการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังในระหว่างถูกคุมขังรวมถึงการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่โดยไม่เป็นธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบการบังคับโทษของกรมราชทัณฑ์ โดยมีศาลเข้ามาร่วมในกระบวนการบังคับโทษรวมถึงการเข้ามามีหน้าที่พิจารณาการบังคับโทษร่วมกับกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังในระหว่างการบังคับโทษซึ่งในการศึกษาการบังคับโทษจำคุกของไทยนั้นจะทำการศึกษาพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กับการบังคับโทษจำคุกของผู้ต้องขังที่มีการใช้อำนาจศาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร โดยจะศึกษาถึงมาตรการบังคับโทษเป็นหลัก ซึ่งการบังคับโทษจำคุกโดยกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบันมีอำนาจเป็นการบังคับโทษเพียงหน่วยงานเดียวส่งผลให้เกิดการใช้อำนาจอย่างไม่ชอบเขตและไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องขัง รวมถึงการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในระหว่างที่ได้รับโทษ จึงต้องมีศาลเข้ามาตรวจสอบและมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับโทษร่วมกับกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังรวมถึงการเข้ามาคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังหากถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพระหว่างที่ได้รับโทษ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความสมดุลระหว่างการบังคับโทษ ศาลจึงเข้ามาคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องขังตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังนั้นสามารถใช้สิทธิของตนเองได้อย่างเต็มที่

การศึกษาแนวทางการเพิ่มบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุกนี้ ได้เสนอทางแก้ปัญหาทางกฎหมายโดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับงานราชทัณฑ์ มีการบัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ในการบังคับโทษเพียงหน่วยงานเดียวโดยให้มีการเพิ่มอำนาจหน้าที่ของศาลในการเข้ามามีอำนาจหน้าที่ร่วมกับกรมราชทัณฑ์ในการบังคับโทษรวมถึงเป็นคณะกรรมการในการเข้ามามตรวจสอบกรมราชทัณฑ์ ไว้ในพระราชบัญญัติ

ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 เพื่อความโปร่งใส และเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังในระหว่างการบังคับโทษ

คำสำคัญ: กรมราชทัณฑ์, ศาล, โทษจำคุก

Abstract

Guidelines for increasing the role of courts in enforcing prison sentences Study the problems of inmates in the enforcement process of the Department of Corrections from the violation of the rights and liberties of inmates during detention including the unfair use of arbitrary powers by officials the objective is to examine the enforcement of the Department of Corrections with the court participating in the enforcement process, including coming to have a duty to consider the execution together with the Department of Corrections for transparency and fairness to the inmates during the execution which in the study of Thai imprisonment will be studied The Corrections Act 2017 and the enforcement of prison sentences exercises the jurisdiction of the Federal Republic of Germany's courts French republic and United Kingdom It will study the measures to force penalties primarily. The enforcement of imprisonment by the Department of Corrections at present is the only enforcement agency. This has resulted in the use of infinite and unfair powers to the inmates including the violation of the rights and liberties of prisoners by government officials during their sentence Therefore, there must be a court to inspect and have the powers and duties to enforce the sentence together with the Department of Corrections for transparency and fairness to inmates including protecting the rights and liberties of inmates if their rights and liberties are violated during their sentence in order to achieve efficiency and balance between enforcing The court therefore came to protect the liberty of prisoners under the constitutional law and to protect the rights of inmates who can exercise their rights to the fullest.

A study on how to increase the role of courts in enforcing prison sentences has proposed a solution to the legal problem by amending the Corrections Act B.E. 2560, which is the law on corrections There is a provision for the powers and duties of the Department of Corrections to enforce the punishment of only one agency by increasing the powers and duties of the court to join the Department of Corrections in enforcing punishment, including being a committee to inspect the Department of Corrections in the Corrections Act B.E. 2560 (2017) for transparency and fairness to the inmates during the execution.

Keywords: Department of Corrections, Court, Imprisonment

บทนำ

วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก ซึ่งประสงค์จะเปลี่ยนอาชญากรให้ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมนิสัยและทัศนคติให้มีความคิดอย่างคนปกติทั่วไปให้มากที่สุดก่อนจะถูกปล่อยตัวบุคคลนั้นออกสู่สังคมภายนอกเรือนจำ เพื่อไม่ให้กลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก ถือเป็นตัวชี้วัดประสิทธิผลของการบังคับโทษจำคุกที่สำคัญ ซึ่งการบังคับโทษจำคุกที่กระทำอยู่ในปัจจุบันมุ่งกระทำต่อตัวผู้ต้องขังที่ต้องโทษจำคุกเพื่อแก้แค้น ทดแทนเป็นหลัก โดยนำวัตถุประสงค์ของการลงโทษจำคุกเพื่อข่มขู่ตัดโอกาสทำความผิด และเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งเป็นการลงโทษเพื่อตอบสนองของความรู้สึกและความต้องการของคนในสังคม แต่ไม่ได้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกที่มุ่งให้ผู้กระทำความผิดสามารถดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการทำความผิด สามารถกลับตัวเป็นคนดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดจนครบกำหนดเวลาแล้วผู้ผู้นั้นจะต้องสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติได้ ดังนั้น การลงโทษจำคุกจะต้องไม่ทำลายบุคลิกภาพของผู้ต้องขัง และต้องมีความสอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งผู้ต้องขังต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย หรือมีหลักประกันการบังคับโทษโดยกฎหมาย และสามารถให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังตามสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้อย่างเต็มที่

การบังคับโทษเป็นมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับโทษจำคุก มีลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องขังนั้นโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและยังส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ในขณะเดียวกันหากพิจารณาอำนาจเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐอาจมีการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเกิดขึ้นได้ในทุกประเทศแม้แต่ประเทศที่ได้ชื่อว่า “ประเทศพัฒนาแล้ว” หากปรากฏว่ามีกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งมากเกินไปก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยองค์กรอื่นจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจ ซึ่งการบังคับโทษของประเทศไทยนั้นยังไม่มีศาลเข้ามาตรวจสอบกระบวนการบังคับโทษ รวมถึงการเข้ามามีบทบาทในการบังคับโทษร่วมกับกรมราชทัณฑ์ โดยผู้วิจัยได้นำบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุกของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร มาทำการเปรียบเทียบการบังคับโทษของประเทศไทยในเรื่องบทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุก เพื่อให้เกิดความสมดุลและมีประสิทธิภาพในการบังคับโทษในทางอาญาซึ่งในตารางที่ 1 จะแสดงถึงข้อมูลสถิติของผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศ (Department of Corrections, 2021) ซึ่งได้ทำการสำรวจไว้ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2564 เพื่อจะแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยยังมีผู้ต้องโทษและจำนวนนั้นจะเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลสถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศสำรวจ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2564 (Statistics of prisoners in prisons nationwide as of October 1, 2021)

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ(%)
1.นักโทษเด็ดขาด	204,851	26,637	231,488	81.172
2.ผู้ต้องขังระหว่าง	46,611	6,254	52,865	18.537
2.1 อุทธรณ์-ฎีกา	21,444	2,663	24,107	8.453
2.2 ใต้สวน-พิจารณา	12,124	1,943	14,691	4.933
2.3 สอบสวน	13,043	1,648	14,691	5.151
3.เยาวชนที่ฝากขัง	19	0	19	0.007
4.ผู้ถูกกักกัน	39	7	46	0.016
5.ผู้ต้องกักขัง	687	77	764	0.268
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	252,207	32,975	309,282	100.00

ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องทำวิจัยในเรื่องนี้เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กรณีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของศาลในการเข้ามามีอำนาจในการบังคับโทษผู้ต้องขังร่วมกับกรมราชทัณฑ์ เพื่อจะป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยมิชอบหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ ไม่ให้กรมราชทัณฑ์นั้นใช้อำนาจเกินเลยไป และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ใช้สิทธิของตนตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้อย่างเต็มที่ และห้ามการกระทำที่มิชอบของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์อันเป็นการยกฐานะของผู้ต้องขังจากที่มีสถานะเป็นกรรมในคดี ขึ้นเป็นประธานในคดี และเพื่อให้เกิดความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังโดยศาลจะเข้ามาเป็นผู้ดูแลในส่วนของสิทธิเสรีภาพและการละเมิดสิทธิของผู้ต้องขัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของการบังคับโทษจำคุก วัตถุประสงค์ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการบังคับโทษจำคุกของไทย และแนวคิดการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังตามหลักสากล
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทของศาลในการบังคับโทษจำคุกของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการบังคับโทษจำคุกของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และ สหราชอาณาจักร โดยจะศึกษาถึงหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการให้สิทธิผู้ต้องขังในการยื่นคำร้องเพื่อโต้แย้งคัดค้านการกระทำหรือคำสั่งใด ๆ ที่อาจเป็นการกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องขัง รวมถึงการให้องค์การศาลและองค์กรอัยการเข้ามามีบทบาทหลักในกระบวนการบังคับโทษจำคุกร่วมกับกรมราชทัณฑ์
4. เพื่อนำเสนอกฎหมายให้ศาลเข้ามามีส่วนร่วมในการบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการศึกษาวิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ด้วยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องซึ่งได้มาจากการค้นคว้าข้อมูลปฐมภูมิ (Primary sources) ได้แก่ ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ รวมถึงข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) ได้แก่ หนังสือ บทความ วารสาร เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานของราชการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น อีกทั้งวิจัยนี้ได้มีการนำกฎหมายมาเปรียบเทียบในการศึกษาในครั้งนี้ด้วย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่ากระบวนการบังคับโทษทางอาญาของไทยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการให้อำนาจในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม โดย กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานหลักในการบังคับโทษ เพราะไม่มีการตรวจสอบหรือคานอำนาจจากองค์กรอื่น จึงส่งผลให้เกิดการใช้อำนาจอย่างไม่มีขอบเขตและไม่เป็นธรรม ถึงแม้จะมีกระบวนการบางอย่างที่ให้อำนาจหน่วยงานอื่น ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการออกคำสั่ง แต่ก็ยังเป็นเพียงการเข้าร่วมในการให้ความเห็นชอบในการดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้เท่านั้น ซึ่งผู้ต้องขังก็มีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากรัฐในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยคนหนึ่ง ตามรัฐธรรมนูญ โดยกระบวนการบังคับโทษทางอาญาในประเทศไทยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นอำนาจเบ็ดเสร็จของราชทัณฑ์ เพียงองค์กรเดียว ซึ่งกระบวนการบังคับโทษให้ไปทำตามคำพิพากษาของศาล โดยประเทศไทย เป็นอำนาจเฉพาะโดยตรงของราชทัณฑ์ ซึ่งศาลไม่มีบทบาทในการบังคับโทษภายหลังจากที่ได้พิพากษาคดีตัดสินคดีจนกระทั่งคดีถึงที่สุดแม้กรมราชทัณฑ์จะมีหน่วยตรวจสอบภายในเป็นเพียงการตรวจสอบระหว่างเจ้าพนักงานหน่วยงานเดียวกันเท่านั้น ส่งผลให้การตรวจสอบนั้นไม่โปร่งใส และไม่เป็นธรรม โดยการบังคับโทษจำคุกในประเทศไทยควรมีหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่เข้ามาใช้อำนาจในกระบวนการบังคับโทษจำคุกร่วมกับกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้ศาลได้เข้ามามีบทบาทในการบังคับโทษร่วมกับราชทัณฑ์ เพื่อความโปร่งใส และเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังและเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อำนาจรัฐโดยไม่ชอบจากบุคคลในองค์กรในการดำเนินคดีอาญาของรัฐ และเพื่อจะป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยไม่ชอบหรือใช้อำนาจตามใจชอบของเจ้าหน้าที่

จากปัญหาดังกล่าวจึงควรแก้ไขบทบัญญัติเรื่องการกำหนดบทบาทของศาลในการเข้าไปมีหน้าที่ในการตรวจสอบกระบวนการบังคับโทษ รวมถึงการบังคับโทษร่วมกับกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้โปร่งใส และเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังรวมทั้งให้ศาลเข้าไปมีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขัง เมื่อผู้ต้องขังถูกละเมิดสิทธิศาลสามารถเข้ามาใช้อำนาจในการคุ้มครองผู้ต้องขังตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรได้เป็นการคุ้มครองสิทธิจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการละเมิดสิทธิของผู้ต้องขัง รวมถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจในการละเมิดสิทธิหรือการทารุณผู้ต้องขังอย่างโหดร้าย และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ใช้สิทธิของตนตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้อย่างเต็มที่ เพื่อจะป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยไม่ชอบหรือใช้อำนาจตามใจชอบของเจ้าหน้าที่ไม่ให้กรมราชทัณฑ์นั้นมีอำนาจมากเกินไปในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

อภิปรายผล

จากการดำเนินการศึกษาถึงปัญหาการบังคับโทษจำคุกโดยกรมราชทัณฑ์เป็นการบังคับโทษโดยกรมราชทัณฑ์เพียงหน่วยงานเดียวโดยไม่มีหน่วยงานอื่นเข้ามาร่วมในการบังคับโทษ และการตรวจสอบกระบวนการบังคับโทษของกรมราชทัณฑ์นั้นจะทำการตรวจสอบกันเองภายในโดยไม่มีหน่วยงานอื่นเข้ามาร่วมในการตรวจสอบ ส่งผลให้กระบวนการบังคับโทษของกรมราชทัณฑ์นั้นไม่มีความโปร่งใส และเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังรวมถึงการที่ผู้ต้องขังถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในระหว่างการบังคับโทษ และการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่โดยไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังโดยการดำเนินการศึกษาถึงปัญหาการบังคับโทษได้มีการนำกฎหมายของไทยและต่างประเทศมาเปรียบเทียบในเรื่องหลักเกณฑ์การบังคับโทษจำคุกขององค์การศาลร่วมกับกรมราชทัณฑ์ในกระบวนการบังคับโทษรวมถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังและบทบาทของศาลไทยและต่างประเทศ โดยจะนำสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร เข้ามาเปรียบเทียบในการวิจัยนี้ด้วย

กระบวนการบังคับโทษของไทย การใช้อำนาจในการตรวจสอบของศาลในกระบวนการบังคับโทษจะมีหน่วยงานที่มีอำนาจในการรับผิดชอบในการบังคับโทษ โดยกรมราชทัณฑ์เพียงหน่วยงานเดียวถึงแม้กรมราชทัณฑ์จะมีการตรวจสอบภายในก็ตามถือเป็นการตรวจสอบที่ไม่โปร่งใสและเป็นธรรม เพราะเป็นการตรวจสอบกันเองโดยไม่มีองค์กรภายนอกเข้ามาร่วมในการตรวจสอบ ย่อมทำให้ผู้ใช้อำนาจนั้นมีอำนาจมาก เนื่องจากกรมราชทัณฑ์ไม่มีการตรวจสอบหรือถ่วงดุลอำนาจจากหน่วยงานอื่น ส่งผลให้เกิดการใช้อำนาจอย่างไม่มีขอบเขตและไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งผู้กระทำความผิดนั้นมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลและคุ้มครองสิทธิจากรัฐ ในฐานะเป็นคนไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยการบังคับโทษของไทยจำเป็นจะต้องมีการนำศาลเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการเข้ามาตรวจสอบรวมถึงการเข้ามาใช้อำนาจหน้าที่ในการบังคับโทษร่วมกับกรมราชทัณฑ์ เพื่อความโปร่งใส และเป็นธรรมรวมทั้งการให้ศาลมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังในระหว่างการบังคับโทษในกรณีที่ผู้ต้องขังถูกละเมิดสิทธิของตนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะเรียกร้องการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจากศาลได้ และเพื่อไม่ให้กระบวนการยุติธรรมได้ใช้อำนาจที่ไม่ชอบกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยไม่เป็นธรรม จึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบาทของศาลไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ซึ่งการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังของไทยในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาดูแลในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง ส่งผลให้ผู้ต้องขังมักถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐละเมิดสิทธิและถูกทำร้ายอย่างทารุณ และเจ้าหน้าที่ของรัฐมักใช้อำนาจตามอำเภอใจในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เนื่องจากการบังคับโทษของไทยเป็นการบังคับโทษโดยกรมราชทัณฑ์เพียงหน่วยงานเดียวทำหน้าที่บังคับโทษจำคุกแก่ผู้ต้องขังในระหว่างบังคับโทษหลังจากที่ศาลได้พิจารณาพิพากษา โดยบทบาทของศาลไทยจะทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาผู้ต้องขังก่อนที่จะได้รับคำตัดสินเท่านั้นเมื่อผู้ต้องขังถูกตัดสินจากศาลเป็นที่สิ้นสุดแล้วในการบังคับโทษในขั้นตอนต่อไปจะเป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ในการดำเนินการบังคับโทษแก่ผู้ต้องขัง

กระบวนการบังคับโทษสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการจัดตั้งเป็นแผนกคดีการบังคับโทษทางอาญาขึ้นในศาลยุติธรรมมีหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการบังคับโทษ และการพิจารณาข้อพิพาทต่าง ๆ โดยกำหนดขอบเขตหน้าที่เอาไว้ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญมีอำนาจโดยตรงเกี่ยวกับกระบวนการบังคับโทษ ซึ่งจะเป็นไปตามคำพิพากษาของศาลหลังจากที่ศาล

ยุติธรรมได้มีคำพิพากษาแล้ว การบังคับโทษสาธารณรัฐเยอรมนีจะมีการทำงานร่วมกันระหว่างศาลและกรมราชทัณฑ์ควบคู่กันทำให้การบังคับโทษเป็นไปอย่างโปร่งใส และเป็นธรรม ตามกระบวนการของศาลที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังศาลเป็นผู้ดูแลสิทธิ หากผู้ต้องขังมีข้อสงสัยในการบังคับโทษของศาล แผนกคดีการบังคับโทษจะเป็นฝ่ายพิจารณารวมถึงผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำวินิจฉัยของศาลได้ รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังนั้นศาลเป็นผู้ดูแลสิทธิ ซึ่งในการบังคับโทษจำคุกจะมีแผนบังคับโทษเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามกฎหมาย คือการทำแผนบังคับโทษเป็นรายบุคคล จะเป็นการแก้ไขทัศนคติและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังและเป็นไปตามหลักการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล

กระบวนการบังคับโทษสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีลักษณะที่เหมือนกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในกระบวนการพิจารณา ไม่ใช่กระบวนการที่เป็นเรื่องของหน่วยงานราชทัณฑ์เพียงหน่วยงานเดียวแต่จะมีองค์กรอื่นหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในชั้นบังคับโทษ ซึ่งจะมีศาลเป็นผู้มีอำนาจหลักในการดำเนินการบังคับโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษา และการบังคับคดีอาญากับผู้ต้องขังจนกระทั่งพ้นโทษ โดยการพิจารณาคดีในสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะไม่พิจารณาแต่เฉพาะการกระทำ ความผิดเท่านั้น แต่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดด้วยเป็นการพิจารณาโดยจะนำมาเป็นส่วนประกอบในการพิพากษา เพื่อให้รู้ถึงความผิดของการกระทำ ความผิดรวมถึงตัวบุคคลผู้กระทำความผิด เพื่อประโยชน์ในการกำหนดโทษที่จำเลยจะต้องถูกลงโทษตามคำพิพากษาพิพากษาของศาล โดยจะเป็นการลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดนั้นสามารถกลับเข้าสู่สังคมอย่างคนปกติหลังจากการพ้นโทษ

กระบวนการบังคับโทษสหราชอาณาจักรในส่วนของการลงโทษจะมีการกำหนดโทษจากศาลตามคำพิพากษามีการนำกระบวนการลงโทษทางเลือกมาใช้และในการบังคับโทษจำคุกของสหราชอาณาจักรยังให้ความสำคัญกับคำพิพากษาของศาลมาก โดยคำพิพากษาต้องปกป้องสังคม การกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความผิดของอาชญากรรวมถึงการกำหนดแนวทางในการแก้ไขเยียวยาผู้กระทำความผิด โดยนำตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมชั่วคราวหรือถาวร รวมทั้งกำหนดวิธีการปรับนิสัยของผู้กระทำความผิดให้ดีขึ้น เพื่อไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกและสร้างจิตสำนึกให้ผู้กระทำความผิดให้มีความรับผิดชอบต่อความผิดที่ได้กระทำ ซึ่งในชั้นบังคับโทษกิจการราชทัณฑ์จะมีอธิบดีเป็นผู้บัญชาการสูงสุดขึ้นตรงต่อสังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยรัฐบาลได้เปลี่ยนสภาพเป็นองค์กรภายใต้รัฐ และมีคณะกรรมการบริหารมีอำนาจจัดการบริหารเรือนจำ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงอิทธิพลทางการเมือง ซึ่งบทบาทของศาลของ สหราชอาณาจักรนั้นศาลจะกำหนดถึงบทลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดของอาชญากรในส่วนกรมราชทัณฑ์จะดูแลผู้ต้องขังเด็ดขาด รวมผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาโดยใช้หลักมนุษยธรรม

โดยการบังคับโทษของไทย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักรจะมีความเหมือนและต่างกันตรงที่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร จะมีศาลเข้ามาตรวจสอบกระบวนการการบังคับโทษรวมถึงมีบทบาทในการบังคับโทษร่วมกับกรมราชทัณฑ์ ซึ่งศาลจะมีอำนาจหน้าที่หลักในการพิจารณาพิพากษารวมทั้งการกำหนดบทลงโทษและการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังตามกฎหมาย แต่การบังคับโทษของไทยนั้นศาลยังไม่มีส่วนในการเข้ามาตรวจสอบกรมราชทัณฑ์รวมถึงการมีบทบาทในการบังคับโทษร่วมกับกรมราชทัณฑ์ จะมีหน้าที่ในส่วนการพิจารณาคดีเท่านั้นที่มีความเหมือนกับการบังคับโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส

และสหราชอาณาจักร แต่ต่างกันตรงที่เมื่อศาลได้พิจารณาพิพากษาจนถึงที่สุดในขั้นตอนของกระบวนการบังคับโทษของไทย กรมราชทัณฑ์จะเป็นผู้บังคับโทษ เนื่องจากประเทศไทยนั้นจะมีหน่วยงานที่มีอำนาจในการบังคับโทษเพียงหน่วยงานเดียวโดยกรมราชทัณฑ์ ส่วนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และ สหราชอาณาจักรโดยศาลมีบทบาทในการบังคับโทษร่วมกับราชทัณฑ์ ในการที่มีศาลเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบกระบวนการบังคับโทษ รวมถึงการเข้ามามีบทบาทการบังคับโทษจำคุกร่วมกับกรมราชทัณฑ์นั้นถือเป็นเรื่องที่ดีต่อผู้ต้องขัง เพื่อความโปร่งใส และเป็นธรรม ซึ่งผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะเรียกร้องการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจากศาลได้ และเพื่อไม่ให้กระบวนการยุติธรรมได้ใช้อำนาจที่ไม่ชอบ ส่วนการบังคับโทษจำคุกของไทยควรเพิ่มบทบาทของศาลไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 เป็นการเพิ่มบทบาทของศาลในการเข้ามาตรวจสอบกระบวนการบังคับโทษรวมถึงการบังคับโทษร่วมกับกรมราชทัณฑ์

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในกระบวนการบังคับโทษจำคุกของประเทศไทย ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว โดยขั้นตอนการดำเนินการบังคับโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งในการบังคับโทษจำคุกกรมราชทัณฑ์จะมีอำนาจในการบังคับโทษตามคำพิพากษาของศาลเพียงหน่วยงานเดียว โดยไม่มีองค์กรภายนอกหรือองค์กรอื่นเข้ามามีบทบาทในการบังคับโทษร่วมกับกรมราชทัณฑ์ จึงทำให้เกิดปัญหาในการบังคับโทษ โดยขั้นตอนการดำเนินการบังคับโทษในประเทศไทย ศาลยังไม่มีบทบาทในการเข้ามาตรวจสอบกระบวนการบังคับโทษในหน่วยงานราชทัณฑ์ เนื่องจากกรมราชทัณฑ์มีหน่วยงานภายใน ซึ่งเป็นการตรวจสอบกันเอง โดยไม่มีหน่วยงานภายนอกหรือหน่วยงานอื่นรวมถึงศาลเข้ามาตรวจสอบในกระบวนการบังคับโทษทำให้การตรวจสอบเกิดความไม่โปร่งใส และเป็นธรรมในหน่วยงาน ทำให้กรมราชทัณฑ์มีอำนาจเป็นอย่างมาก เพราะไม่มีการตรวจสอบหรือการคานอำนาจจากองค์กรอื่น ส่งผลให้เกิดการใช้อำนาจอย่างไม่มีขอบเขตและไม่เป็นธรรม ซึ่งผู้กระทำความผิดมีสิทธิได้รับการดูแลจากรัฐในฐานะเป็นคนไทยคนหนึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงการเข้ามาคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังโดยศาลในกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้อำนาจตามอำเภอใจรวมถึงการถูกทารุณโหดร้ายจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างไม่เป็นธรรม

การที่มีศาลเข้ามาทำการตรวจสอบกระบวนการบังคับโทษ รวมถึงการเข้ามามีบทบาทในการบังคับโทษร่วมกับกรมราชทัณฑ์ รวมทั้งการที่ศาลเข้ามาคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในระหว่างการบังคับโทษถือเป็นสิทธิที่ผู้ต้องขังนั้นสามารถเรียกร้องถึงสิทธิของตนเองตามกฎหมายได้ในการให้ศาลเข้ามาคุ้มครองสิทธิ ซึ่งในการบังคับโทษของประเทศไทยควรนำบทบาทของศาลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร เข้ามาร่วมในการบังคับโทษในกระบวนการบังคับโทษของประเทศไทย โดยการให้ศาลเข้ามามีบทบาทร่วมกับกรมราชทัณฑ์ในการบังคับโทษรวมถึงการเข้ามาตรวจสอบในหน่วยงานราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดความสมดุลอำนาจกัน และเพื่อความโปร่งใส และเป็นธรรมแก่หน่วยงานและผู้ต้องขัง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 โดยบัญญัติถึงบทบาทของศาลในการเข้ามาตรวจสอบกระบวนการบังคับโทษ รวมถึงการเข้ามามีบทบาทในการบังคับโทษจำคุกร่วมกับกรมราชทัณฑ์ เพื่อไม่ให้มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมีอำนาจมากเกินไปส่งผลให้เกิดการใช้อำนาจอย่างไม่มีขอบเขตและไม่เป็นธรรม ตามมาตรา 17 ซึ่งจะกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำเท่านั้น ในการเรียกร้องสิทธิผู้ต้องขังควรมีสติในการยื่นคำร้องต่อศาลโดยสามารถใช้สิทธิทางศาลร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ในกรณีที่ผู้ต้องขังถูกละเมิดสิทธิในระหว่างถูกบังคับโทษจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้อำนาจตามอำเภอใจรวมถึงการถูกทารุณโหดร้ายจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างไม่เป็นธรรม เพื่อเป็นการให้ศาลเข้ามาคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังเพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขัง

References

Department of Corrections. (2021) Statistics of prisoners in prisons nationwide as of October 1, 2021 (ข้อมูลสถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศสำรวจ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2564), Available: http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2021-10-01&report= (in Thai)